

Indre Fosen kommuneRådhusveien 13

Saksbehandler, innvalgstelefon
Frode Rabben, 73 19 91 77

Tildeling av skjønnsmidler 2020 - Utsiktede virkninger i inntektssystemet for kommuner som slår seg sammen.

Fylkesmannen viser til omtale i statsbudsjettet for 2020 (Prop. 1 S (2019-2020)), og vårt brev av 30.10.19, hvor vi informerte om at vi ville komme tilbake til dette forholdet. Det vises også til retningslinjene for fordeling av skjønnsmidler for 2020 fra Kommunal- og moderniseringsdepartementets (KMD).

For å legge til rette for gode overganger til en ny kommune i 2020, har fylkesmannsembetene fått i oppdrag å vurdere behovet for å tildele skjønnsstilskudd til kommuner som slår seg sammen, og som får eventuelle tap på grunn av utsiktede virkninger i inntektssystemet. Fylkesmannen har i dette arbeidet sett på virkningene for alle kommunesammenslåingene i Trøndelag, og har funnet grunnlag for å tildele midler til 2 sammenslåinger. Følgende kommuner tildeles midler:

Kommune	Begrunnelse:	Beløp i 2020
Indre Fosen	Endringer i bosettingskriteriene (inkl. 2. mill. kr. tidligere beskrevet i grønt hefte 2020)	4,0 mill. kr.
Orkland	Hurtigere nedtrapping i overgangsordningen inntektsgaranti-stilskuddet (med grunnlag i forhold i tidligere Meldal kommune)	6,5 mill. kr.

** Det viser for øvrig til dialog høsten 2019 hvor kommunene ble informert muntlig om de tildelte beløp før det ble fattet budsjettvedtak for 2020 i kommunene.*

Effektene på rammetilskuddet i inntektssystemet ved kommunesammenslåinger er avhengig av både økonomiske og geografiske forhold ved de kommunene som slår seg sammen. De frie inntektene til kommunene følger i stor grad innbyggere, og blir i mindre grad påvirket av sammenslåinger. For eksempel vil ikke innbyggertilskuddet påvirkes på annen måte enn ved at det nye innbyggertilskuddet vil være lik summen av hvert av innbyggertilskuddene i de kommunene som er omfattet av sammenslåingen. Men det er

også elementer i inntektssystemet som ikke er helt strukturnøytrale, og dette gjelder i hovedsak elementer i utgiftsutjevningen, som bosettingskriteriene (sone og nabo), opphopningsindeksen og basiskriteriet. I tillegg kan også veksttilskuddet til kommuner med særlig høy økning i folketallet, inntektsutjevningen og inntektsgarantitilskuddet bli påvirket.

Utgiftsutjevningen

Bosettingskriteriene

Bosettingskriteriene (nabo og sone) er kriterier som er dynamiske og som fanger opp variasjoner i kommunes utgifter til bl.a. grunnskole, pleie og omsorg og helsetjenester, ved å måle forskjeller i reiseavstander internt i delområder(soner) i en kommune. Sonene fanger opp en naturlig organisering av tjenestetilbud. Kriteriet sier noe om avstandsforhold innad i kommunen, og fanger opp at det for enkelte tjenesteområder er merkostnader knyttet til spredt bosettingsstruktur. En kommunesammenslåing kan derfor påvirke sone- og nabokriteriene.

Indre Fosen kommune fikk en betydelig reduksjon i rammetilskuddet etter sammenslåingen i 2018 som følge av endret verdi på bosettingskriteriet, og har mottatt skjønnsmidler som kompensasjon fra både fra KMD og Fylkesmannen i årene 2018 og 2019. Ifølge Statistisk sentralbyrå (som beregner dette kriteriet), skyldes deler av reduksjonen selve sammenslåingen, mens deler av endringen er knyttet til at det tidligere er blitt beregnet for høy indeks for Rissa kommune. Denne skjevheten i soneinndelingen er rettet opp i beregningen for den nye kommunen. Nedgangen for Indre Fosen kan derfor forklares med en kombinasjon av både egenskaper ved beregningen og selve sammenslåingen. Fylkesmannen har vist til at utslagene av endret sonekriteriet her har vært utfordrende å forutse, og tildeler for 2020 totalt 4 mill. kr til Indre Fosen kommune (inkl. 2 mill. kr som allerede ligger i i grønt hefte for 2020).

Fylkesmannen viser for øvrige til at KMD for nye sammenslåinger fra 01.01.20 har slått fast at det skal benyttes et gjennomsnitt av bosettingskriteriene for nye og gamle kommunene de første årene etter sammenslåingen. Dvs. et gjennomsnitt av tallene for summen av de gamle kommunene i 2018 og 2019, og verdien for den nye kommuner 2020. Effekten av dette vil være at alle fordelingsvirkningene, både positive og negative, vil bli redusert med 2/3 det første året, og 1/3 det andre året. Dette vil gjøre at utslagene av en sammenslåing dempes, og for de aller fleste kommunene vil det være relativt små endringer.

Opphopningsindeksen

Denne indeksen består av tre kriterier (skilte og separerte, arbeidsledige og personer med lav inntekt). Ved sammenslåinger må det beregnes en ny indeks for hver kommune, og denne indeksen vil ikke være lik summen av de gamle indeksene. Det er relativt små endringer for dette kriteriet.

Basistilskuddet

Kommuner som slår seg sammen, får en reduksjon i utgiftsutjevningen på grunn av at kommunens verdi på basiskriteriet blir redusert. Dette får kommunen kompensert fullt ut gjennom inndelingstilskuddet. For kommunene som har slått seg sammen i 2020, er

inndelingstilskuddet regnet ut fra gjeldende inntektssystem i 2016 og kommunene blir mer enn kompensert for reduksjon i basistilskuddet i 2019 til 2020 på grunn av sammenslåingen.

Veksttilskuddet

Hvis to kommuner slår seg sammen, og den ene kommune har veksttilskudd så vil det ikke nødvendigvis medføre at den nye kommunen mottatt veksttilskudd etter sammenslåingen. Departementet har her lagt opp til en egen kompensasjonsordning hvor kommunene blir kompensert for den isolerte reduksjonen i veksttilskuddet som følge av sammenslåingen. Grunnlaget for kompensasjon beregnes som differansen mellom hva kommunene ville fått i veksttilskudd hver for seg i 2020 og hva den nye kommunen får i veksttilskudd i 2020. Det er her lagt opp til at kommunene blir kompensert med 80 % av reduksjonen i 2020, 40 % i 2021 og at kompensasjonen avvikles i 2022.

Inntektsutjevningen

For enkelte kommuner kan en sammenslåing påvirke beløpet som kommunen får ekstra gjennom inntektsutjevningen, fordi kommunen har særlig lave skatteinntekter. Hvordan dette vil slå ut fremover, er det for tidlig å si noe om, siden det vil avhenge av skatteinngangen i 2020. Denne beregningen vil ikke være klar før tidlig i 2021.

Inntektsgarantiordningen (INGAR)

Inntektsgarantitilskuddet skal sørge for at ingen kommuner får en brå nedgang i rammetilskuddet fra ett år til det neste. Denne overgangsordningen sikrer at ingen kommuner får en vekst i rammetilskudd som er mer enn 400 kroner per innbygger lavere enn gjennomsnittlig vekst på landsbasis. For små kommuner som opplever en stor endring i rammetilskuddet, vil en endring fases inn over lengre tid, mens for større kommuner vil den samme endringen fases inn raskere.

Når to eller flere kommuner slås sammen, vil det bli flere innbyggere å fordele endringen på, slik at innfasingen av en tidligere endring vil kunne gjøres raskere for den nye kommunen enn for den gamle kommunen. Fylkesmann ser at dette er tilfelle for nye Orkland kommune der en av kommunene i sammenslåingen (Meldal) har mottatt et betydelig beløp gjennom inntektsgarantiordningen de siste årene, mens de øvrige kommunene ikke har mottatt tilskudd gjennom INGAR. Samlet sett vil den nye kommunen ikke motta inntektsgarantitilskudd i 2020. For å kompensere for dette, tildeler Fylkesmannen 6,5 mill. kr til Orkland kommune for 2020.

Andre utslag

Fylkesmannen finner på dette tidspunkt ikke vesentlige utslag i forhold til de øvrige elementene i inntektssystemet. Eventuelle andre utslag som vil kunne komme på et senere tidspunkt vil være grunnlag for vurderinger i forbindelse med tildeling av skjønnsmidler

senere. Eventuelle endringer i andre inntekter (herunder også øremerkede tilskudd) er ikke vurdert i denne sammenheng.

Det er mange ulike forhold som påvirker anslaget på vekst i frie inntekter fra 2019 til 2020 for enkeltkommuner. I hovedsak er det andre forhold enn selve sammenslåingen, slik som utviklingen i folketall og endret befolkningssammensetning.

Kommunene som har slått seg sammen, har mottatt midler på grunn av sammenslåingene siden 2017. De nye kommunene i Trøndelag fikk senest i januar utbetalt 128 mill. kr i reformstøtte. Dette er midler som kommer i tillegg til det som ble lagt fram i statsbudsjett for 2020, og som vil bidra til en god inngang i de nye kommune for de nye innbyggerne. Samlet har kommunene i Trøndelag mottatt ca. 630 mill. kr i ulike former for støtte i forbindelse med kommunereformen i perioden 2017-2020.

Med hilsen

Mari Mogstad
direktør
Kommunal- og justisavdelingen

Trude Mathisen
seksjonsleder
Kommunal- og justisavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Ørland kommune	Alf Nebbs gate 2	7160	BJUGN
Trondheim kommune	Postboks 2300 Torgarden	7004	TRONDHEIM
Nærøysund kommune	Postboks 133, Sentrum	7901	RØRVIK
Hitra kommune	Rådhusveien 1	7240	HITRA
Åfjord kommune	Øvre Årnes 7	7170	ÅFJORD
Namsos kommune	Stavarvegen 2	7856	JØA
Heim kommune	Trondheimsveien 1	7200	KYRKSÆTERØRA
Steinkjer kommune	Postboks 2530	7729	STEINKJER